

SJÖSTRIDSSKOLAN

PYO 360 Krigsvetenskap, självständigt arbete

<i>Författare</i>	<i>Program</i>
Flkd Lina Millevik	YOP 06-09
<i>Handledare</i>	<i>Beteckning</i>
David Boulliant	
Israels sjötaktiska agerande	
<p>Yom Kippurkriget 1973 kan sägas vara det första sjökriget då sjömålsrobotar nyttjades av krigets respektive parter. Hur påverkade denna teknikutveckling av sjömålsroboten Israels sjötaktiska agerande? Syftet med uppsatsen är att undersöka hur teknikutvecklingen av sjömålsroboten har påverkat Israels sjökrigföring, samt undersöka huruvida det är tekniken som styr taktiken, eller tvärtom. Detta sker med en komparation av israelernas sjökrigföring under två krig, sexdagarskriget 1967 samt Yom Kippurkriget 1973. Analysverktyg för denna jämförelse utgörs av Wayne P. Hughes och Christopher Werners teorier angående samspelet mellan teknik och taktik. Denna teori och empiri redogörs deskriptivt med kvalitativ textanalys. Jämförelsen leder fram till att israelernas sjötaktiska agerande förändrades. I bägge krigen rådde god teknisk analys vilket påverkade deras taktik. Tekniken under Yom Kippurkriget möjliggjorde dock en offensivare taktik än agerandet under sexdagarskriget. Teknikutvecklingen av sjömålsroboten ledde således fram till en effektiv taktikanpassning. Undersökningen leder även fram till att teknik och taktik ständigt påverkar varandra.</p> <p>Nyckelord: Israel, sjötaktik, taktikutveckling, taktikanpassning, teknikutveckling, Yom Kippurkriget, Sexdagarskriget.</p>	

ABSTRACT

The tactical actions of Israel

The Yom Kippur War in 1973 is known to be the first naval war when surface-to-surface missiles were used by both sides. How did this development of technology affect the tactical actions of Israel?

This paper examines how the development of technology, in form of the surface-to-surface missile, has affected the naval warfare of Israel and if technology affects tactics or vice versa. To find answers, the Israelis tactical actions are compared, in two wars, Six-Day War in 1967 and Yom Kippur war in 1973. Theories regarding the interplay between technology and tactics, by Kevin P. Hughes and Christopher Werner, are used as tool for the analysis.

The result of the study shows that the tactical actions of Israel did change by the development of technology. Common in both wars is the fact that analyses of technology were carried out and affected their tactical actions. Technology during the Yom Kippur War though made more offensive tactics possible, than during the Six-Day War.

Thus development of the surface-to-surface missile did lead to an effective adaptation of tactics. The result of the study also shows that tactics and technology constantly affects each other.

Keywords: Israel, naval tactics, development of tactics, adaptation of tactics,
development of technology, Yom Kippur War, Six-Day War.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING	4
1.1 BAKGRUND OCH PROBLEM	4
1.2 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	5
1.3 AVGRÄNSNINGAR	5
1.4 BEGREPPSDEFINITION	6
1.5 TIDIGARE FORSKNING	7
2. VETENSKAPLIG METOD	9
2.1 METODDISKUSSION	9
2.2 MATERIALBESKRIVNING OCH KÄLLKRITIK	10
3. TEORI	13
4. SEXDAGARSKRIGET	16
4.1 TEKNIK- OCH TAKTIKUTVECKLING (1950-1967)	16
4.2 KRIGSFÖRLOPPET	19
4.2.1. VILSELEDNING OCH ÖVERRASKNING	19
4.2.2 KRIGET BRYTER UT	20
4.2.3 SÄNKNINGEN AV EILAT.....	21
5. YOM KIPPURKRIGET	22
5.1 TEKNIK- OCH TAKTIKUTVECKLING (1967-1973)	22
5.2 KRIGSFÖRLOPPET	25
5.2.1 EGYPTISKA FÖRBEREDELSE.....	25
5.2.2 KRIGET BRYTER UT	26
5.2.3 KONFLIKTEN MELLAN SYRIEN OCH ISRAEL	27
5.2.3.1 Sjöslaget vid Latakia.....	27
5.2.4 KONFLIKTEN MELLAN EGYPTEN OCH ISRAEL.....	29
5.2.4.1 Två separata krig	29
5.2.4.2 Sjöslaget vid Damietta och Baltim.....	30
5.2.5 DEN EGYPTISKA BLOCKADEN	31
5.2.6 KRIGETS UTGÅNG	31
6. ANALYS	32
6.1 SEXDAGARSKRIGET	32
6.2 YOM KIPPURKRIGET	34
6.3 FÖRÄNDRADES ISRAELERNAS AGERANDE?	36

6.4 SLUTSATSER	37
7. KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING	39
7.1 LITTERATUR.....	39
7.2 ARTIKLAR.....	40
7.3 INTERNET.....	40

1. INLEDNING

1.1 BAKGRUND OCH PROBLEM

I Oktober 1973, under den judiska högtiden Yom Kippur, angreps Israel av en arabisk koalition, ledd av Egypten och Syrien. Deras intention var att vinna tillbaka områden i Egypten, Syrien och Jordanien som ockuperats av Israel i sexdagarskriget 1967. Yom Kippurkriget slutade utan territoriella förändringar men Israel hade dock ett militärt övertag vid krigsslutet. Israel nådde stor framgång till sjöss med sina robotbåtar, trots att dess prestanda och bestyckning var betydligt sämre än de anfallande styrkornas. Israelerna blev även överraskade då de blev anfallna under den judiska högtiden Yom Kippur, vilket verkade till Israels nackdel.¹

Yom Kippurkriget innehöll två sjöslag som, sjökrigshistoriskt sett, var ovanliga. De båda parterna möttes med likvärdiga enheter vad avser antal fartyg, deras storlek och bestyckning. Det förelåg dock en stor skillnad, då Egyptens sjömålsrobotar hade ungefär dubbelt så lång räckvidd som Israels.² Hur agerade Israel för att överbrygga detta problem?

Yom Kippurkriget kan ses som det första moderna sjökriget då sjömålsrobotar nyttjades av krigets respektive parter och Israel var den första nationen i världen att grunda sitt marina försvar på sjömålsrobotar.³

Den tekniska utvecklingen från sjöartilleriets och de långräckviddiga robotvapnens införande, särskilt tillkomsten av ubåtar, flyg, underrättelsesystem såsom radar samt insatsberedda amfibiestyrkor lastade på amfibiefartyg till sjöss, har successivt förändrat sjökrigföringen. Numera fokuseras sjökrigföringen alltmer mot att från havet direkt påverka konflikter i land.⁴

Då robotsystemens utveckling tog fart efter sänkningen av den israeliska jagaren Eilat 1967, kan man tänka sig att denna teknikutveckling har påverkat israelernas sjötaktiska agerande?

¹ <http://www.ne.se/artikel/275168> 081209 Kl. 12.00 (Sökord: "Yom Kippurkriget")

² Lindsjö, Ronny, *Marinhistoria*, (Värnamo: Chefen för marinen, 1993), s.415

³ Kesseli, Pasi, *In Pursuit of Mobility. The Birth and Development of Israeli Operational Art. From Theory to Practice* (Helsinki: National Defence College of Finland, 2001), s.288

⁴ <http://www.ne.se/school/artikel/306762> 081209 Kl 12.20 (Sökord: "sjökrigföring")

Skiljde sig deras taktiska agerande åt under sexdagarskriget 1967 (då sjömålsroboten inte var tagen i bruk) samt under Yom Kippurkriget 1973 (då sjömålsrobotar de facto nyttjades av respektive parter)? Kommendörkapten Christopher Werner menar att det även kan vara det taktiska agerandet som styr utvecklingen av tekniken. Det råder således ett samspel mellan teknik och taktik.⁵ Hur har detta samspel mellan taktik och teknik påverkat Israels sjötaktiska agerande?

Kommentar [LM1]: OK?

1.2 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR

Uppsatsens syfte är att undersöka hur teknikutvecklingen av sjömålsroboten har påverkat Israels sjökrigföring. Sjömålsroboten tog steget in i sjökriget 1967 och intressant är då att se huruvida det har påverkat Israels agerande under sjökrigen de varit inblandade i, genom att jämföra deras sjötaktiska agerande under sexdagarskriget 1967 och Yom Kippurkriget 1973.

För att besvara detta syfte är frågeställningarna således följande:

- *Hur skiljde sig Israels sjötaktiska agerande under Yom Kippurkriget 1973 gentemot Sexdagarskriget 1967?*
- *Var det tekniken som påverkade Israelernas sjötaktik, eller tvärtom, under dessa krig?*

1.3 AVGRÄNSNINGAR

I uppsatsen kommer Israels agerande i krigen att analyseras. För att skapa en mer objektiv bild och få bättre förståelse för hur och varför israelerna agerade som de gjorde under krigen kommer även Egyptens agerande inom sjökrigföringen att redogöras för i empiridelen. Egypternas agerande kommer dock inte att analyseras utan endast israelernas, då det är israelernas agerande som är relevant att analysera för att svara på uppsatsens uppställda frågeställningar.

Från och med år 1950 till och med år 1973 kommer den tekniska och taktiska utvecklingen samt två krig Israel varit inblandat i, att studeras. Denna tidsaspekt är intressant att studera då den innefattas av två krig vilka dels ligger nära i tid med varandra samt att sjömålsroboten utvecklades i tidsperioden mellan dessa krig. Dessa krig utgörs av sexdagarskriget 1967 och

⁵ Werner, Christopher, *Den blå boken*, (Stockholm: Försvarshögskolan, 2002), s.87

Yom Kippurkriget 1973. Innan varje krig redogörs kommer även den tekniska och taktiska utvecklingen som ledde fram till dessa båda krig, att studeras.

Den tekniska utvecklingen som avses är tekniken som påverkar Israels förmåga till ytstrid. Den teknik som påverkar deras sjötaktiska agerande, då det lämpar sig med uppsatsens syfte. Teknik inbegriper således fartygs-, vapen-, och sensorsystem.

I uppsatsens syfte nämns Israels *sjökrigföring*, vilket enligt begreppsdefinitionen avser sjö-, artilleri-, robot-, amfibie- och flygstridskrafter.⁶ Uppsatsen avgränsas dock till att endast studera sjö- och robotstridskrafter, då det främst är ytstridsfartygen som direkt nyttjar och taktiskt sätt påverkas av sjömålsroboten.

1.4 BEGREPPSDEFINITION

Några begrepp som används i uppsatsen är värda att definieras, för att ge läsaren en bättre förståelse för vad som diskuteras i uppsatsen.

Sjökrigföring

Definitionen av *sjökrigföring* kommer i denna uppsats gälla enligt Nationalencyklopedins definition, som följer:

”Krigföring som genomförs med sjö-, artilleri-, robot-, amfibie- och flygstridskrafter. Avsikten med sjökrigföring är att bibehålla eller ta kontroll över sjöförbindelser och maritima områden och hindra eller försvåra en motståndares motsvarande operationer.”⁷

Taktikutveckling

Taktikutveckling definieras enligt DMarinO som ”förändringar av taktiken som föranleds av ändrade förutsättningar.”⁸

⁶ <http://www.ne.se/school/artikel/306762> 081209 KI 12.20

⁷ Ibid.

⁸ Försvarmakten, *Doktrin för marina operationer* (Stockholm: Försvarmakten, 2005), s.106

Taktikanpassning

Även begreppet *taktikanpassning* definieras enligt DMarinO som ”en av erfarenheter och annan kunskap föranledd förändring av taktiken.”⁹

Sambandet mellan taktikutveckling och taktikanpassning

För läsarens förståelse av resonemang i uppsatsen behöver sambandet mellan taktikutveckling och taktikanpassning definieras. DMarinO beskriver detta enligt följande;

*”Taktikutveckling och taktikanpassning ska ses som olika delar i en gemensam och ständigt pågående uppföljning och utveckling.”*¹⁰

Förändrade förhållanden hos motståndaren och ny teknik är exempel på förändrade förutsättningar, vilka kan leda till taktikutveckling och således taktikanpassning.¹¹

Sjötaktik

Sjötaktik definieras enligt kommandör Wayne P. Hughes som följande:

*”Nyttjande av styrka i strid; utnyttjande av handlingar, manöver, samt användning av stridskrafter. Välgrundad taktik är procedurer som gör att styrkan uppnår sin fulla stridspotential.”*¹²

Denna definition kommer således att gälla i min uppsats, med tillägget att det är nyttjandet av *sjöstyrkan i strid* som avses.

1.5 TIDIGARE FORSKNING

Professorn och militärhistorikern Pasi Kesseli, på försvarshögskolan i Finland (Finnish National Defence College) slutförde sin Fil. dr 2002, med tesen: *In Pursuit of Mobility. The Birth and Development of Israeli Operational Art. From Theory to Practice*, vilken har utgivits som bok med samma namn. Syftet med avhandlingen är att undersöka instiftandet och uppkomsten av de israeliska militära tankarna och innefattar alltså alla vapengrenar inom IDF (Israeli Defence Forces). I denna uppsats har jag således nyttjat Kesselis avhandling för att öka förståelsen angående den israeliska flottans utveckling.

⁹ DMarinO, 2005, s.106

¹⁰ Ibid.

¹¹ Ibid., s.107

¹² Hughes, Wayne P., *Fleet Tactics and Coastal Combat* (Annapolis: U.S. Naval Institute, 2000), s.351

Marco Smedberg behandlar Yom Kippurkriget i boken *Om sjökriget*, där israelernas taktikanpassning beskrivs. Analysen han har gjort utgår från marinens grundprinciper, av vilka han anser att principen taktikanpassning var främst förekommande inom deras sjökrigföring.

2. VETENSKAPLIG METOD

2.1 METODDISKUSSION

Uppsatsen antar ett kvalitativt förhållningssätt. Detta lämpar sig bra då syftet med uppsatsen är förståelseinriktat. En styrka med denna metod är således möjligheten att skapa en djupare förståelse av ämnet.¹³

I empiridelen nyttjar jag *kvalitativ textanalys*, som syftar till att systematisera innehållet i de aktuella texterna.¹⁴ Jag bearbetar kvalitativt valda texter, tolkar innehållet och förmedlar väsentlig fakta för att nå svar på uppsatsens frågeställningar. En svaghet med metoden kan vara att mina tidigare erfarenheter påverkar de slutsatser som dras.¹⁵ Detta åtgärdar jag genom att ha en nära koppling till litteraturen. En annan åtgärd på detta problem är materialvalet, då jag valt ledande forskare och forskningsmaterial som källor.¹⁶

Ett reliabilitetsproblem den kvalitativa textanalysen kan skapa är att jag väljer ett ensidigt material. Detta motverkar jag dock genom att välja flera källor och jämföra centrala fakta, så de stämmer överens med varandra.

I empiridelen redogörs deskriptivt för Israels inblandning i sexdagarskriget 1967 samt Yom Kippurkriget 1973. Inledningen till att dessa två krig valts är för att teknikutvecklingen tog ett stort steg framåt emellan dessa krig, då sjömålsroboten togs i bruk. Det är därför intressant att analysera sexdagarskriget - ett krig utan sjömålsrobotar samt Yom Kippurkriget - då sjömålsrobotar första gången användes i sjöstrid. Analysen fokuserar på Israels sjökrigföring, men för att få en objektiv bild måste även andra länders inblandning i dessa krig behandlas, främst då Syrien och Egypten. Innan beskrivningen av dessa krig kommer Israels tekniska och taktiska utveckling att redogöras. Israels agerande analyseras sedan utifrån detta och svar söks på uppsatsens frågeställningar. Att följa denna utveckling är viktigt då tekniken utvecklades emellan och under det senare kriget.

¹³ Hallenberg, Jan; Ring, Stefan; Rydén, Birgitta; Åselius, Gunnar (Red.), *Om konsten att tänka, granska och skriva på ett vetenskapligt sätt – en introduktion i metodlära*. (Försvärshögskolan 2008-09-04) s12-13.

¹⁴ Esaiasson, Peter; Gilljam; Mikael, Oscarsson; Henrik; Wängnerud, Lena, *Metodpraktikan*, (Stockholm: Norstedts juridik, 2002) s.234.

¹⁵ Esaiasson, 2002, s.246

¹⁶ Se materialbeskrivning

För att svara på de uppställda frågeställningarna används komparation¹⁷. Israels sjötaktiska agerande och dess samverkan med tekniken kommer således att jämföras under sexdagarskriget 1967 och Yom Kippurkriget 1973. Det är då viktigt att man utgår från enheter som går att jämföra, samt att man vet vilka företeelser som skall jämföras.¹⁸ För att säkerställa att jag har enheter som går att jämföra med varandra, använder jag mig av Kevin P. Hughes och Christopher Werners syn på samspelet mellan teknik och taktik. Genom att systematisera deras tankar och nyttja dem som analysverktyg operationaliseras teorin.¹⁹ Dessa teorier utgör analysverktyg. Med hjälp av dessa analysverktyg analyseras sedan sexdagarskriget och Yom Kippurkriget, var för sig. Ett validitetsproblem med metoden kan vara att jag studerar saker som de facto inte påverkar Israelernas sjötaktiska agerande. Detta problem motverkas med dessa analysverktyg.

Kommentar [LM2]: Utveckla för förståelse

När båda krigen är analyserade jämförs sedan dessa analyser med varandra, för att utröna om och i så fall hur det sjötaktiska agerandet har förändrats mellan dessa krig, samt huruvida tekniken har påverkat taktiken, eller tvärtom. Då kommer såväl likheter som olikheter att redovisas.²⁰ När det är gjort sammanställs de dragna slutsatserna, för att ge ett svar på syftet och de uppställda frågeställningarna.

2.2 MATERIALBESKRIVNING OCH KÄLLKRITIK

Uppsatsens teoridel skall grundas på modern sjökrigföring på taktisk nivå. Utbudet av litteratur inom den taktiska nivån är förhållandevis litet, men den bok jag finner berör detta ämne bäst är den amerikanske kommendören och teoribildaren Wayne P. Hughes, med sin bok *Fleet tactics and coastal combat*. Hughes är en internationellt erkänd taktisk teoribildare inom modern krigföring till sjöss. Han hämtar de flesta av sina erfarenheter från den amerikanska flottan, en flotta anpassad för "blue water"²¹, alltså en flotta med världshaven

¹⁷ Ejvegård, Rolf, *Vetenskaplig metod*, (tredje upplagan), (Lund: Studentlitteratur, 2003), s.41

¹⁸ Ejvegård, 2003, s.41

¹⁹ Esaiasson, 2002, s.234.

²⁰ Ejvegård, 2003, s.41-42

²¹ DMarinO, 2005, s.29

som operationsområde. Han skriver dock även om krigföring inom "littoral waters"²², alltså kustnära sjökrigföring, vilket berör mitt uppsatsämne. Jag anser honom därför lämplig att använda i min uppsats, samt för att han berör den taktiska nivån, vilket mitt arbete är inriktat på.

Ytterligare ett perspektiv på detta område ger kommandörkapten Christopher Werner i *Den blå boken*. Genom denna bok tillförs inga nya idéer till teorin, utan den ger mer en sammanställande bild av tankar angående marina stridskrafterns nyttjande i strid. Då denna bok är utgiven av krigsvetenskapliga institutionen på Försvarshögskolan, anser jag denna källa vara tillförlitlig. Under ihopsamlandet av lämpliga källor, har det framgått att antalet källor som berör Israels sjökrigföring under denna avsedda tidsperiod, är begränsat. Det mesta skrivna materialet om kriget, behandlar mark- och luftarenan. I *Tidskrift för sjöväsendet*, TIS, finns dock två föredrag att nyttja. Det ena är ett föredrag av chefen för den Israeliska marinen, amiral Benyamin Telem, hållet 1975 i Jerusalem, inför ett symposium rörande Yom Kippurkriget, där han pratar om händelserna under kriget och dess lärdomar.

Det är möjligt att denna källa är tendentiös då amiralen var chef för Israels marin och då tydligt tillhör den ena parten. Han har ett visst intresse av att vissa saker skall komma fram och vissa inte. Men i samma tidskrift finns ett föredrag av den Egyptiska marinchefen, amiral Fouad Abu Zikri, hållet vid ett internationellt symposium vid Kairo-universitetet 1975, där han berättar om sjöstridskrafternas roll under Yom Kippurkriget. Då även han är tydligt partisk å Egyptens sida är dessa artiklar bra att nyttja för att möjligen se var åsikter och redogörelser går åt olika håll, och därmed kunna återge en mer objektiv bild. I uppsatsen har jag tagit mest material från den Israeliska marinchefens tal, dock har den egyptiske marinchefens tal fortlöpande använts för att korrelera uppgifter.

Båda talarna hade en central roll och upplevde själva händelserna vilket gör att deras uppgifter känns mer tillförlitliga än om en andrahandskälla hade återgett uppgifterna. Deras uppgifter jämförs även med annat källmaterial som jag valt ut för att bekräfta deras påståenden, vilket verkar positivt vad avser oberoendekriteriet. Negativt för oberoendekriteriet är dock att det är möjligt att dessa talare påverkats av andra aktörer, för att ställa sina länder i god dager, vilket leder mig in på tidigare diskussion angående talarnas tendens.

²² DMarinO, 2005, s.29

En annan positiv faktor med dessa föredrag är att de uppfyller ett samtidighetskrav. Dessa föredrag hölls endast två år efter kriget och kan då tänkas innehålla mer adekvata detaljer och beskrivningar av händelser som utspelade sig. Då det är personer som varit högst delaktiga under kriget talar för att innehållet är korrekt återgett gentemot upplevda händelser. Även källornas äkthetskriterie anses uppfyllt då Fouad Abu Zikri och Benyamin Telem de facto innehavde marina chefspositioner samt är publicerade i TIS.

För uppsatsens empiri kommer till stor del *Elusive victory* av Trevor Nevitt Dupuy, att användas. Han beskriver utförligt både Israelernas och den arabiska koalitionen sjökrigföring under Yom Kippurkriget. Han är internationellt erkänd för sina historiska analyser, vilket gör att jag ser honom som en trovärdig källa.

Martin Van Creveld är en israelisk militär historiker och teoretiker. Van Creveld är en framstående och accepterad författare inom militärhistoria och strategi och har publicerat flera artiklar i ledande tidskrifter och tjugo böcker, därav *The Sword and The Olive*. Boken granskar kritiskt Israels försvar och jag avser använda den i mitt arbete. Både Dupuy och Van Creveld anges som källa i flera böcker och jag anser dem därför vara tillförlitliga källor.

I empirin används även *Marinhistoria* av Ronny Lindsjö. Jag ser denna källa som trovärdig då boken togs fram på uppdrag av dåvarande marinchefen och skulle ingå i marinens utbildning.²³ Centrala fakta i boken har jag jämfört med Dupuy och Van Creveld och funnit att de stämmer överens, vilket ökar källans tillförlitlighet.

För att definiera centrala begrepp i uppsatsen nyttjar jag *Doktrin för Marina Operationer*. Då detta är ett styrande dokument för Försvarmakten anser jag att denna källa är både tillförlitlig och relevant.

²³ Lindsjö, 1993, s.7

3. TEORI

Analysverktyg utgörs av tankar rörande samspelet mellan teknik och taktik av Wayne P. Hughes och Christopher Werner. Deras tankar angående detta samspel redogörs här deskriptivt och efterföljs av det jag anser vara kärnan i tankarna, vilka utgör indikatorer att nyttjas i analysen av Israels agerande inom sexdagarskriget 1967 samt Yom Kippurkriget 1973.

En modern taktisk teoribildare är kommandör Wayne P. Hughes. I sin bok, *Fleet tactics and coastal combat*, skriver han att det finns "sex hörnstenar" i den moderna krigföringen till sjöss. Den tredje hörnstenen, *To Know Tactics, Know Technology*, kommer jag att behandla i denna uppsats.²⁴

Angående denna hörnsten skriver Hughes att teknik och taktik är så sammanflätade att de inte kan separeras.²⁵ Det finns även två universalt erkända fakta; teknisk utveckling sätter vapensystem i ett utvecklingsstillstånd, samt att taktik måste samstämma med samtida vapensystems förmågor. En taktiker är beredd genom att han känner sitt vapensystem. Man måste veta vapnets förmågor och dess för- och nackdelar för att nyttja det taktiskt så effektivt som möjligt.²⁶

Marinen befinner sig i en ny taktisk era, som kännetecknas av robotkrigföringen.²⁷

Den första sjömålsroboten som användes mot ett fartyg var när Egypten sänkte den israeliska jagaren Eilat 1967, med tre STYX-robotar.²⁸ 1973 utbröt sedan Yom Kippurkriget vilket var den första sjöstriden då båda sidor nyttjade sjömålsrobotar. Totalt 101 robotar avfyrades under kriget. Efter detta kom robotar och robotkrigföring att dominera den moderna sjökrigföringen.²⁹ Små robotbestyckade fartyg kom nu att nyttjas inom sjökrigföring. Dessa fartyg kommer att dra oproportionerlig uppmärksamhet till sig i litorala operationer. Som jagare, ubåtar och patrullbåtar bestyckade med torpeder förr brukade hota slagskepp och

²⁴ Hughes, 2000, s.23

²⁵ Ibid., s.25

²⁶ Ibid., s.33

²⁷ Ibid., s.167

²⁸ Sjömålsrobot tillverkad av Sovjet, nyttjad av Egypten.

²⁹ Hughes, 2000, s.152-153

kryssare, kommer idag små och många robotbestyckade kombattanter att attrahera eld från större fartyg istället, i modern sjökrigföring. Små fartyg med stor eldkapacitet *borde* utgöra ett större hot eftersom de kan tillfoga oproportionerlig skada på stora, kostsamma fartyg.

Kommentar [LM3]: empiri

Den moderna sjökrigföringen kommer även att utspela sig i kustnära vatten.

Marina styrkor tillhörande små nationer och kontinentalstater behandlar sina inre vatten som stora intresseområden, där de skyddar sin kustaktivitet och förnekar fienden tillträde till dem. Det främsta övervägandet i deras marina strategi är vanligtvis att förneka fiendens framförande genom stridshandlingar i form av ockupation eller anfall med robotar eller flyg. Marina styrkor tillhörande kustländer använder markbaserade installationer för spaning och angrepp. Detta är både säkrare och billigare samt att de har lättare att återhämta sig än stora krigsfartyg. Deras krigsfartyg är små och tungt beväpnade. För framgång är de beroende av vilseledning, bakhåll och överraskning, vilket fås genom spaning och underättelseinhämtning gentemot motståndaren.

Den taktiska regeln vid sjöstrider är att först försätta fienden ur stridbart skick. Sedan kan fiendens fartyg, utan brådska och utan risktagande för eget fartyg, sänkas. Att slå ut fiendens eldkraft är den taktiska måttstocken för effektivitet och en sänkning är det lämpliga stridsmålet.³⁰

En kuststat kommer dock inte att försöka besegra en maritim stats flotta utan kommer att försöka tillfoga den tillräcklig skada i en operation för att knäcka den sistnämndas vilja att strida. Taktiken dominerades av användandet av robotar och striderna genomfördes huvudsakligen under natten och kombinerat med flygplan.³¹

För att förstå, förändra och förbättra taktiken behöver man en bra grund som erhålles genom god kunskap om tekniken, egna vapensystem, presumtiv motståndares teknik och dennes vapensystem. Tekniken utvecklas ständigt. Fartyg blir signaturanpassade, högre toppfart samt vapensystem med längre räckvidder och bättre precision. Sensorer och

³⁰ Hughes, 2000, s.164

³¹ Ibid., s.165-166

kommunikationsutrustning får bättre prestanda. Då man först analyserar tekniken noggrant kan man sedan bygga upp taktiken.

Teknikutvecklingen styrs även genom relationen medel-motmedel. Man kan även gå bakvägen och se vilken teknik som taktiken kräver. Således kan även taktiken styra tekniken.³²

Sammanfattningsvis kommer följande indikatorer att nyttjas i analysen:

- Teknik och taktik är så sammanflätade att de inte kan separeras.
- Taktik måste samstämma med samtida vapensystems förmågor.
- Man måste veta vapnets förmågor och dess för- och nackdelar för att nyttja det taktiskt så effektivt som möjligt.
- Krigsfartygen är små och tungt beväpnade. För framgång är de beroende av vilseledning, bakhåll och överraskning, vilket fås genom spaning och underättelseinhämtning gentemot motståndaren.
- Den taktiska regeln vid sjöstrider är att först försätta fienden ur stridbart skick. Sedan kan fiendens fartyg, utan brådska och utan risktagande för eget fartyg, sänkas
- En marin styrka vill tillfoga motståndaren tillräcklig skada i en operation för att knäcka den sistnämndas vilja att strida.
- Taktiken dominerades av användandet av robotar och striderna genomfördes huvudsakligen kombinerat med flygplan.
- För att förstå, förändra och förbättra taktiken behöver man en bra grund som erhålles genom god kunskap om tekniken, egna vapensystem, presumtiv motståndares teknik och dennes vapensystem.
- Då man först analyserar tekniken noggrant kan man sedan bygga upp taktiken.
- Taktiken kan styra tekniken och tvärtom.

³² Werner, 2002, s.87

4. SEXDAGARSKRIGET

4.1 TEKNIK- OCH TAKTIKUTVECKLING (1950-1967)

Under 1950-talet hade den israeliska flottan byggts upp av brittiskt bistånd och under Suezkriget bestod deras styrka av två jagare, fem fregatter, ett fåtal motortorpedbåtar samt några patrullbåtar.³³ Under denna tid var de starkt präglade av det brittiska synsättet från andra världskriget. Då var tyngdpunkten att, med hjälp av konvojering och ubåtsjakt, hålla sjölederna öppna.³⁴

Israel hade inga ekonomiska tillgångar för att köpa upp nya örlogsfartyg från utlandet, men led samtidigt av att deras jagare var gamla och färdiga att skrotas. På 1960-talet tillfördes de ett par gamla ubåtar (operativa under andra världskriget) och landstigningsfarkoster av Tyskland och kunde endast se på medan Egypten utvecklade och moderniserade sin flotta.³⁵

De förluster Egypten led under Suezkriget 1956, kompensades under 1960-talet av Sovjet, då de tillfördes ubåtar, 4 jagare av Skory-klass, samt 12 robotbåtar av OSA-klass och 8 robotbåtar av Komar-klass, med en bestyckning av sammanlagt 64 sjömålsrobotar typ STYX.³⁶ De tillfördes även jagare, patrullbåtar, minsvepare och minläggare. Enligt Dupuy var deras besättningar väl tränade på sina fartyg, utrustning och nya vapensystem, men fick inte någon tidig varning på kriget som skulle komma av landets ledare. När det sedan bröt ut den 5 juni var de inte helt redo för omedelbar verksamhet utöver vanligt kustförsvar och lokal säkerhet.³⁷

När israelerna såg sovjetiska robotbåtar uppträda i den egyptiska flottan år 1962, tog en omställning i tänkande, utveckling och idéer ordenlig fart. Dessa båtar var små, snabbgående robotbestyckade fartyg som endast östblocket tidigare haft. Sovjet var först ut att utveckla sjömålsrobotar, under slutet av 1950-talet. Deras båtar av Komar-klass utrustades med den första typen av sjömålsrobot, STYX. Denna utveckling krävde små, snabba fartyg, utrustade

³³ Lindsjö, 1993, s.410

³⁴ Ibid., s.411

³⁵ Van Creveld, Martin, *The sword and the olive: a critical history of the Israeli defence force* (New York: Public Affairs, 2002), s.163

³⁶ Lindsjö, 1993, s.410

³⁷ Dupuy, Trevor N., *Elusive victory: the Arab-Israeli wars, 1947-1974*, (Fairfax, Va: Hero books, 1984) s.327

med sjömålsrobotar med hög precision och lång räckvidd. Sjöstriderna kom nu att ske nära kustområden istället för till sjöss, som vid tidigare sjöslag.³⁸

Vid denna tid var Israels flotta en småskalig kopia av en stormaktsflotta bestående av gamla jagare, några ubåtar samt torpedbåtar. Denna styrka var inte lämpligt anpassad till Israels behov och dess doktrin då den inte kunde tillhandahålla signifikant anfallskraft. Detta gjorde att tankar på nya fartyg utvecklades.³⁹

Konceptet med det lilla, effektiva och lättmanövrerade ytattackfartyget med stor offensiv kapacitet i form av sjömålsrobotar, utvecklades då av Israel. Detta koncept grundades på följande slutsatser inom olika problemområden:

- Varken uppgifter eller väderförhållanden krävde stora fartyg. Istället för stora besättningar på 200 man, räckte en fartygsbesättning på 40 man.
- Högre fart uppnåddes billigare på mindre fartyg, vilket även möjliggjorde bygge av fler antal fartyg till samma kostnad. Detta blev även en riskspridning då vapnen fördelades på flera mindre mål.
- Egypten hade nyligen skaffat sig robotbåtar av OSA- och Komarklass bestyckade med robotar från Sovjet.
- Gabriel, Israels egenutvecklade robot höll på att bli operativt användbar. Dock var det inte bestämt om flyget eller marinen skulle nyttja den.⁴⁰

Israel saknade ekonomiska medel för att köpa in stora kvantiteter av olika fartygstyper. Man behövde istället ett multi-purpose fartyg med offensiv kapacitet, eget självförsvar mot flera olika typer av hot samt förmågan att kunna utföra patrulleringsuppgifter. Detta stämde överens med en liten snabbgående plattform, med liten besättning och utrustad med olika vapentyper. Detta koncept fanns inte då, utan man bestämde sig istället för att ta fram

³⁸ Telem, Benyamin, "Sjöoperativa lärdomar av Yom-Kippur-kriget", Artikel i "Tidsskrift i sjöväsendet" (140 årgången 1977), s.12-13

³⁹ Kesseli, 2001 s.172

⁴⁰ Lindsjö, 1993, s.412

fartygen själva, i samverkan med ett Västtyskt båtbyggeri.⁴¹ Således tänkte Israel bygga upp hela sin marina styrka på endast denna båttyp med stor eldkapacitet. Slutprodukten av detta projekt blev robotbåten av Saar-klass, specialanpassad för Israels sjömålsrobot Gabriel. Två varianter planerades; sex båtar utrustade med olika kombinationer av Gabriel, 40 mm luftvärnskanoner och ubåtsjakttorpeder samt sex kanonbåtar bestyckade med en 76 mm allmålskanon som ersatte 40 mm kanonen och ett par robotlavetter.⁴²

På grund av politiska förhållanden i Västtyskland, som stod under ekonomiskt och politiskt tryck från arabländerna, fick Israel istället skriva kontrakt med ett varv i Cherbourg, Frankrike. Detta ledde till stor tidsförlust och båtbygget påbörjades inte förrän sent år 1965. Det var planerat att sex båtar skulle konstrueras av varvet i Cherbourg medan Israel observerade och samlade tillräcklig teknisk utrustning för att kunna konstruera de nästföljande sex båtarna inrikes. Men på grund av förseningen skulle samtliga båtar istället konstrueras i Frankrike och Israel tänkte istället vidareutveckla dessa båtar efter leverans.

Detta låg dock för framtiden och i Maj 1967, när sexdagarskriget bröt ut, var ingen av robotbåtarna levererade.⁴³ På grund av inre stridigheter mellan försvarsministern och chefen för IDF var inte heller Gabrielrobotarna färdiga att tas i bruk.⁴⁴

Vid denna tidpunkt såg således styrkeförhållandet mellan Israels och Egyptens marina stridskrafter ut enligt följande:

Fartygstyp	Israel	Egypten
Jagare	3	7
U-båtar	3	12
Robotbärande fartyg	-	18
Antiubåtsfartyg	1	12
Motortorpedbåtar	8	32

⁴¹ Kesseli, 2003, s.172

⁴² Dupuy, 1984, s.328

⁴³ Ibid.

⁴⁴ Van Creveld, 2002, s.163

Endast en av Israels jagare var operativ samt en av u-båtarna. Trots det knappa antalet fartyg och dess ålder, inledde de ett program för att snabbt komma i högsta beredskap. I detta läge hade den israeliska flottan dubbelt så många sjömän som vad som kunde inhysas på fartygen. En ny marinbas förlades i Ashdod varifrån torpedbåtar och andra lätta fartyg kunde operera och nya radarstationer och vapen installerades på flera fartyg. Fiskebåtar bestyckades för att kunna utföra patrulleringsuppgifter. Flera landstigningsfartyg som var under konstruktion på israeliska varv, sjösattes även dem efter improviserade roder och för få motorer etc.⁴⁵

Då ingen av robotbåtarna var levererade 1967 fick israelerna kompensera för sin underlägsenhet med ändringar av operationsplanerna istället. De införde principen att arbeta inom två defensiva perimetrar. Snabba och lättbeväpnade patrull- och torpedbåtar skyddade i kustnära vatten medan jagare och ubåtsjaktfartyg skulle hindra och slå fientliga styrkor innan de nådde Israels kustnära vatten i Medelhavet, Röda Havet, Suez-gulften och i Akabaviken. Ett marinkommando tillfördes även, enhet *Flotilla 13*, som skulle agera offensivt i framskjutet försvar genom att attackera fiendens fartyg i deras hemmahamn.⁴⁶

4.2 KRIGSFÖRLOPPET

4.2.1. VILSELEDNING OCH ÖVERRASKNING

Israeliska flottan var nu den svagaste vapengrenen. På grund av dess numerära underlägsenhet, förlitade de sig på vilseledning och överraskning för att öka sin stridskraft.

Det övergripande målet för flottan var att minska egyptisk marin närvaro i Medelhavet så mycket som möjligt, för att minska hotet mot landets befolkning och dess städer längs kusten.⁴⁷ De skulle även skydda handelstrafiken till och från hamnarna i Medelhavet, provocera fienden längs kusten vid Medelhavet och i Egyptens inre vatten, samt i mindre skala erbjuda logistiskt stöd till IDF's operationer i norra Sinai.⁴⁸

⁴⁵ Dupuy, 1984, s.328-329

⁴⁶ Kesseli, 2001, s.172

⁴⁷ Dupuy, 1984, s.329

⁴⁸ Kesseli, 2001, s.195-196

I ett försök till vilseledning förflyttade de demonstrativt fyra landstigningsfarkoster från Haifa till Eilat, på land, i dagsljus. På natten ersattes de med attrapper och förflyttades sedan 15 kilometer inåt land för att återigen bli flyttade tillbaka till Eilat dagen efter. Detta upprepades flera gånger under början av november, för att ge sken av ett stort ythot mot Sharm el Sheikh. Det förstärktes genom att skicka de tre torpedbåtarna i Eilat på patrullering mot Röda havet. Denna aktionssträcka var egentligen för lång för båtarna, som endast skulle klara det om vinden och vädret var på deras sida. Knepet fungerade. Vid krigets utbrott befann sig 30% av den egyptiska flottan i Röda havet, där de inte tillförde mycket till kriget. När sedan egyptierna blockerade Suez kanalen kunde flottan där inte ta sig ifrån Röda havet.⁴⁹

4.2.2 KRIGET BRYTER UT

Den 22 maj inledde Egypten en sjöblockad av Tiransundet för att stänga Israels sjöväg till Röda Havet, vilken förstärktes av ubåtar senare i samma månad. Israel gick sedan den 5 juni överraskande till angrepp på flera fronter. Massiva flyginsatser mot flygbaser i Egypten, Syrien och Jordanien följdes av en blixtoffensiv vilket delvis innebar att man hade fördrivit de egyptiska styrkorna till västra sidan av Suezkanalen, efter sex dagar.⁵⁰

De torpedbåtar som var baserade i Port Said utgjorde ett hot mot Israeliska markmål då en version av deras STYX-robotar hade räckvidd över till Israeliska fastlandet. Israels utförde därför ett antal operationer med marinkommandot, med mål att skada så många fartyg som möjligt i Port Said och Alexandria. Israeliska fartyg patrullerade även hamnarna i Port Said och Alexandria, samt försökte blockera hamnarna. Detta var förmodligen effektivt då de egyptiska fartygen drog sig tillbaka till Alexandria, där de inte längre utgjorde något hot mot Israeliska markmål som då låg utom robotarnas räckvidd.⁵¹

Natten den 6 juni planerade en egyptisk styrka bestående av två jagare och sex robot- och torpedbåtar, att attackera Eilat. Denna operation avblåstes dock då de ansåg det vara för riskfyllt utan flygunderstöd. Detta var ett smart drag av egyptierna då tre israeliska torpedbåtar låg i bakhåll utanför Eilat och det israeliska flygvapnet var beredda att ge understöd.

⁴⁹ Dupuy, 1984, s.329

⁵⁰ Lindsjö, 1993, s.410

⁵¹ Dupuy, 1984, s.330

Det genomfördes egentligen endast en egyptisk offensiv till sjöss av betydelse. På kvällen den 6 juni närmade sig tre ubåtar Israels kust. Det finns inga uppgifter på vilket mål operationen hade, men israelerna lokaliserade ubåtarna och satte in sjunkbomber. Alla ubåtar drevs iväg, och en sades vara skadad. Enligt den israeliska marinchefen var egypternas iögonfallande användande av periskop en framgångsfaktor för israelerna.⁵² Detta förnekas dock av Egypten. Enligt den Egyptiska marinchefen, Fouad Abu Zikri, fanns inga planer överhuvudtaget på att sätta in ubåtar utanför Israels kust.⁵³

Operationerna till sjöss hade under sexdagarskriget således endast marginell betydelse. Det finns inga direkta uppgifter som pekar på sänkningar genomförda av endera parten. Men jämför man möjligheter, handlingar och resultat å båda sidor var israelerna mest effektiva, enligt Kesseli. Egypterna var relativt passiva hela tiden vilket delvis berodde på att de saknade understöd av flyget.⁵⁴ Israel gick ur kriget som segrare. Jordanien uppgav områdena väster om Jordanfloden och Syrien utrymde Golanhöjderna, vilket innebar en fyrdubbling av Israels område. Denna seger innebar dock inte fred. Endast ett förnyat stillestånd skulle råda med upprepade provokationer från båda sidor. En betydande sådan händelse var sänkningen av Eilat, 1967.⁵⁵

4.2.3 SÄNKNINGEN AV EILAT

Sexdagarskriget resulterade bland annat i att Israel utökade sina gränser. Efter kriget stod då den israeliska flottan med ytterligare 660 km kustremsa (totalt 900 km) att patrullera och skydda, med en flottstyrka endast bestående av två jagare. När jagaren Eilat, flottans flaggskepp, lämnade hamn den 21 oktober för att patrullera längs med Sinais kust, var hon utan skydd från flyg och fartyg. När hon passerade nära Port Said, väl inne på egyptiskt territorialvatten,⁵⁶ avfyrades tre STYX-robotar mot henne, från OSA- eller Komarbåtar som låg i hamnen. Eilat befann sig då cirka 13 nautiska mil från hamnen och vidtog motåtgärder då den första roboten observerades. Hon ökade farten, gjorde undanmanövrar, och öppnade

⁵² Dupuy, 1984, s.331, Van Creveld, 2002, s.194-195

⁵³ Zikri, Fouad Abu, "Sjöstriderna under oktoberkriget 1973 - sett ur egyptisk synvinkel", Artikel i *Tidskrift i sjöväsendet* (140 årgången 1977), s.23

⁵⁴ Kesseli, 2001, s.196

⁵⁵ Lindsjö, 1993, s.410

⁵⁶ Dupuy, 1984, s.349

eld med luftvärnskanonerna. Trots detta nådde roboten sitt mål och träffade maskinområdet. Stillaiggande och svårt havererad träffades sedan Eilat av ytterligare två robotar inom en timme, bröts sönder och sjönk under natten.⁵⁷

Denna händelse chockade marina kretsar både nationellt och internationellt. Det var första gången robotar hade nyttjats i strid till sjöss. Israelerna insåg hur sårbara deras fartyg var mot detta vapen och olika metoder utvecklades för att undgå träff. En ny era hade nu inletts; robotåldern.⁵⁸

5. YOM KIPPURKRIGET

5.1 TEKNIK- OCH TAKTIKUTVECKLING (1967-1973)

Kriget 1967 ledde till att den israeliska flottan fick längre kuststräcka att skydda. En kuststräcka som gav arabländerna större möjlighet till kommandoräder, begränsade hit-and-run bombningar, vapensmuggling och informationsinhämtning. Det fanns även ett hot bestående av en större egyptisk landstigning av trupp, för att kringgå Bar Lev Line⁵⁹.

Denna nya situation krävde ett djupare försvar och en strategi inriktad på att söka upp och anfälla fienden i dess hemnavatten, samt hålla fientliga marina styrkor ur balans.⁶⁰

Till följd av kriget 1967 införde Frankrikes president, Charles de Gaulle, embargo på all vapenleverans till de stridande länderna i Mellanöstern. Detta hindrade då leveransen av robotbåtarna av Saar-klass till Israel som var färdiga strax efter kriget. Sju av dessa båtar smugglades dock av en händelse från Frankrike av israeliska agenter på julafton 1969. Detta skedde rakt framför näsan på fransmännen och båtarna transporterades under fem dagar över Medelhavet till Haifa, med assistans av ett tankfartyg. De resterande fem båtarna såldes av Frankrike till ett skandinaviskt bolag, som i själva verket var en israelisk ”front” och även dessa båtar hittade således sin väg till Israel.⁶¹

⁵⁷ Lindsjö, 1993, s.410

⁵⁸ Ibid.

⁵⁹ Israelisk försvarslinje i Sinai längs Suezkanalen.

⁶⁰ Dupuy, 1984, s.367

⁶¹ Ibid., s.367

Den första generationen av Saar-klass var 45 meter långa och deplacerade 220-250 ton. De framdrevs av tre dieselmotorer vilka gav dem en hastighet uppåt 40 knop. Dessa nya fartyg var utrustade med roboten Gabriel, den första fartygsburna icke Sovjet-tillverkade sjömålsroboten som togs i bruk.⁶² Det var en seaskimming (lågflygande) robot och dess kombinerade förvarings- och utskjutningsställ var väderbeständigt och stod konstant i direkt beredskap att avfyra. Roboten var utrustad med en aktiv radarmålsökare, hade en räckvidd på 20 kilometer (senare version hade räckvidden 36 km) och dess stridsdel vägde 150 kg.⁶³

Avancerad skyddsutrustning mot EW inbyggd i målsökarenheten, i kombination med dess lågflygande bana, gjorde roboten praktiskt taget immun mot alla kända EW-system. Även de EW-system som var installerade ombord på Saar-klassen var förmodligen de mest avancerade som användes på små stridsfartyg. Systemen bestod av avancerad datautrustning för måldetektion på och under ytan, samt i luften och kunde nyttjas för såväl offensiva attacker som för defensivt undvikande av mål.⁶⁴

Med denna mobila styrka utrustade med moderna sjömålsrobotar och EW-system, kunde Israel utveckla innovativ taktik som gav dem möjligheten att ta och behålla initiativet till sjöss.⁶⁵

Några månader efter att Saar-klassen tagits i bruk, designade israeliska ingenjörer en utvecklad och större version som fick klassnamnet *Reshef*. Den var 58 meter lång med ett displacement på 415 ton. Varje fartyg var bestyckat med åtta Gabriel-robotar samt två helautomatiska 76mm och två automatiska 20 mm luftvärnskanoner. Den största fördelen *Reshef* hade gentemot Saar var dess större aktionsradie och förbättrade sjövärdighetsegenskaper.⁶⁶

1967 höll den israeliska flottan på för fullt med att utveckla sin moderna flotta. Man hade dock inte kommit så långt. Till sjöss hade man fortfarande en flotta anpassad för andra

⁶² Ibid., s.368

⁶³ "Gabriel/skorpionen/tien shi", Artikel i *Jane's Naval Weapon Systems* (nr 15, augusti 1996)

⁶⁴ Dupuy, 1984, s.368

⁶⁵ Kesseli, 2001, s.243

⁶⁶ Dupuy, 1984, s.367-368

världskriget, dock bemannade med personal vars tankar och idéer tillhörde den nya sjökrigseran. Besättningarna hade alltså väldigt utvecklade och sofistikerade tankar med ålderdomliga vapensystem. Sänkningen av Eilat fick dem att skynda på omställningen av flottan.⁶⁷ Denna omställning innebar även en utveckling av taktiken.

Den ”nya” taktiken byggde främst på att Gabrielrobotens räckvidd var underlägsen STYX-roboten.⁶⁸ Detta innebar att israelerna hade en ”lucka” på 20-30 km att passera innan de kunde avfira sina robotar.⁶⁹ STYX-robotens långa räckvidd och relativt låga fart resulterade i att den hade en lång flygtid. Detta medförde stora möjligheter till tidig upptäckt och motåtgärder.⁷⁰ Israelernas taktik bestod av följande tre steg:

1. Upptäckt och identifiering av fienden så tidigt som möjligt.
2. Avståndsminskning till eget skjutavstånd. Härvid utförs undanmanövrar för fiendens robotar.
3. Vid eget maximalt skjutavstånd fortsätter avståndsminskningen under insats av egna robotar. Slutligen sänks fienden med artillerield.⁷¹

Steg två utgjorde kärnan i deras taktik, men var även det svåraste att utföra. Här var telekrigföring en viktig del, vilket möjliggjorde för robotbåten att närma sig en fiende till eget skjutavstånd, utan att själv bli träffad. Här kombinerade man telekrigföring med antiroboteld och fartygsmanövrar i hög fart. Problem man stötte på var dels att utveckla telestörutrustning och anpassa den till vapensystemtaktiken men främst att utveckla en sådan utrustning som fick plats och fungerade ombord på robotbåtens begränsade utrymmen.

⁶⁷ Telem, TIS 1977, s.13

⁶⁸ Gabriel räckvidd: 20 km, STYX räckvidd: 45 km. “Gabriel/skorpioen/tien shi”, Artikel i *Jane’s Naval Weapon Systems* (nr 15, augusti 1996). “SS-N-2 STYX”, Artikel i *Jane’s Naval Weapon Systems* (nr 15, mars 1996)

⁶⁹ Telem, TIS 1977, s.15

⁷⁰ Lindsjö, 1993, s.413

⁷¹ Telem, TIS 1977, s.15

Andrastegtaktiken togs då fram i samarbete mellan utvecklingsingenjörer, elektronikindustrin samt robotbåttaktiker. Den finlipades ombord, prövades taktiskt, övades och användes. Den hade dock aldrig prövats i verklig strid till sjöss med en fiende, när kriget bröt ut 1973.⁷²

Trots detta var det den enda av grenarna i IDF som var i överensstämmelse med den dåvarande tekniska utvecklingen, inkluderat beväpning, telekrigsutrustning samt den simulerade träningen under förhållanden jämförbara med verklighetens krigsskådeplats.⁷³

Vid Yom Kippurkrigets utbrott var styrkeförhållandena enligt följande:

Fartygstyp	Israel	Egypten	Syrien
Jagare	0	8	0
U-båtar	1	12	0
Robotbärande fartyg	14	17	9
Patrull- och torpedbåtar	18	34	13
Mansstyrka	4 000	17 000	2 000 ⁷⁴

5.2 KRIGSFÖRLOPPET

5.2.1 EGYPTISKA FÖRBEREDELSE

Förberedelserna började med en intensiv analys av situationen och fokuserades på de nya utvecklingarna inom den israeliska marinen. År 1973 hade analysen bland annat lett till slutsatsen att Israels torpedbåtar var överlägsna, och hade ett bra stöd av flygvapnet, väl tränat inom sjökrigföring. Detta innebar att Egypten ville undvika närstrid längs kusten. Deras sårbara jagare skulle inte heller användas för landbeskjutning över huvudtaget, utan skulle istället nyttjas för att bryta Israels sjökommunikation, långt ut från kusten.

Detta var ingen positiv insikt för den egyptiska marinens ledare då marinens uppgift var att understödja marktrupperna. Hursomhelst hade Egypten betydande mindre fartyg med flera

⁷² Ibid., s.15-16

⁷³ Kesseli, 2001, s.244

⁷⁴ Dupuy, 1984, s.609

raketavfyringsramper som istället kunde utföra viss landbeskjutning i samarbete med mark- och luftstyrkan, i det inledande överraskningsmomentet.

Det fanns dock flera andra uppgifter som den egyptiska marinen kunde genomföra och förberedelserna för dessa startades. Den främsta uppgiften var blockad. De kunde även lägga minor, för att minska de israeliska torpedbåtarnas handlingsfrihet, men visste även att Israel hade tillgång till minsvepare. Egypten hade även en duktig specialstyrka, men som beslutades att inte användas i detta inledande skede, på grund av risken att israelerna skulle fatta misstanke och egypterna skulle ju då gå miste om hela överraskningsmomentet.⁷⁵

Det största problemet den egyptiska marinen hade var att göra alla krigsförberedelser i det tysta, utan att Israel skulle fatta misstankar. Då de bedömde att kriget inte skulle bli långvarigt var de tvungna att kraftsamla i ett tidigt skede av kriget, samt även för att stärka överraskningsmomentet. En väl utarbetad vilseledningsoperation inleddes. Genom att nyttja allierade hamnar, speciellt i Libyen och södra Yemen, närmade sig örlogsfartygen sina positioner för att blockera Israels sjökommunikationer. Under sensommaren lät man läcka till israelisk underrättelsetjänst att Egypten planerade att modifiera två ubåtar på båtvarv i Pakistan. Delar till ubåtarnas modifiering skickades till Karachi i september och ubåtarna gav sig därför till sjöss den 1 oktober, med destination Karachi, förmodade obrukbara av israeliska underrättelsetjänsten. Deras destination var inte Karachi, utan de intog istället sina utgångspositioner utanför Port Sudan.

I slutet på september och början på oktober började den egyptiska armén sina förflyttningar, vilket även marinen deltog i. Natten till den 6 oktober lades minfält ut nära Sharm el Sheik, vid inloppet till Gulf of Suez.⁷⁶

5.2.2 KRIGET BRYTER UT

Den 6 oktober anfölls Israel av Egypten och Syrien. På Golanhöjderna i norr bröt syrierna igenom de israeliska försvarslinjerna, medan egyptierna genomförde ett anfall över Suezkanalen.⁷⁷ På eftermiddagen, strax efter att denna samordnade markoffensiv inletts,

⁷⁵ Dupuy, 1984, s.557

⁷⁶ Dupuy, 1984, s.558. Se karta bilaga 1.

⁷⁷ Lindsjö, 1993, s.413

utfärdade Egypten en varning. Alla neutrala fartyg ombads hålla avstånd från angivna områden på grund av marin verksamhet. Dessa områden innefattade Egyptens och Israels lokala vatten samt angränsande öppna hav i Medelhavet och Röda havet. Syrien gjorde detsamma. De förbjöd all trafik, oberoende landstillhörighet, att befinna sig i området i östra Medelhavet. Syd-Yemen utfärdade sundet vid Bab el Mandeb som krigszon.⁷⁸

Den egyptiska och syriska flottan genomförde ingen samordnad verksamhet under kriget. Båda ländernas flottor agerade självständigt, Egypten med mer framgång än Syrien, dock med mer förluster. De båda flottorna var för små för att kunna utföra några större marina operationer, utan deras metoder bestod av räder, small unit actions och blockad.⁷⁹

5.2.3 KONFLIKTEN MELLAN SYRIEN OCH ISRAEL

5.2.3.1 Sjöslaget vid Latakia

”Offensiv verksamhet skall genomföras i syfte att uppsöka och sänka fientliga fartyg och sjöstyrkor längs de libanesiska och syriska kusterna i norr och runt Port Said i söder.”⁸⁰

Detta var den israeliska marinens övergripande operativa inriktning. Denna efterföljdes och redan krigets första och tredje dag utkämpades strider mellan robotbestyckade fartyg.⁸¹

Den israeliska marinens uppgift var att försvara kustgränsen och förhindra att kusten blev attackerad. Detta skulle fullföljas med offensiv taktik; att konfrontera arabländernas marina styrkor omedelbart om de försökte beskjuta israeliska mål.⁸²

Den israeliska marinen utgick från att en syrisk sjöstyrka skulle komma att bege sig söderut för att anfalla mål som exempelvis Haifa. Därför begav sig en israelisk styrka bestående av fem robotbåtar norröver från Haifa för att binda upp den syriska fienden.

Samma kväll kl. 22.30 befann sig den israeliska styrkan cirka 35 nautiska mil sydväst om Latakia och fick då kontakt med en syrisk torpedbåt i framskjutet radarspaningsläge utanför

⁷⁸ Dupuy, 1984, s.558

⁷⁹ Ibid., s.558

⁸⁰ Lindsjö, 1993, s.414

⁸¹ Ibid.

⁸² Kesseli, 2001, s.288-289

Latakia (Se bilaga 2 läge A). Båten engagerades med artillerield och samtidigt rapporterades en rapport om fienden kl. 22.37 (Läge C). Fientliga robotbåtar och T-klassminsvepare befann sig längs den syriska kusten öster om styrkan. Den israeliska styrkan gick österut för anfall, men lämnade kvar en robotbåt för att sänka den syriska torpedbåten, vilken senare sänktes kl. 23.10. På 40 000 meters avstånd siktades den fientliga minsveparen av typ T 43, av de egna fartygen. Kl. 23.27 inkom en robotsalva mot den israeliska styrkan från sydost, då på 37 500 meters avstånd (Läge E). Tre minuter efter denna upptäckt nådde robotarna styrkan som dock inte blev träffade till följd av framgångsrika undanmanövrar. Den israeliska styrkan minskade avståndet till 20 000 meters avstånd till minsveparen, varvid den ena robotbåten laddade och öppnade eld kl. 23.36-23.59 (Läge D och F). Minsveparen sänktes senare av en kvarliggande robotbåts 76 mm kanon.⁸³ Under tiden hade de övriga i den israeliska stridsgruppen satt sydostlig kurs för att anfälla styrkan som avfyrat robotsalvan. Kl. 23.35 inkom då en ny robotsalva från sydost. Återigen gjorde man undanmanövrar för att samtidigt minska avståndet till fienden. En av de inkommande STYX-robotarna sköts ned med artilleri, de övriga träffade inte målen. Kl 23.41 fick man radarkontakt med två fientliga enheter och då avståndet till dem minskat till 20 000 meter avfyrades robotar, kl. 23.45. Två syriska robotbåtar sänktes. Enligt Lindsjö i marinhistoria lokaliserades en tredje robotbåt strax efter midnatt på väg in mot land. Den hade troligen träffats av robotarna tidigare och sänktes nu av en avdelad robotbåt med fartygets 40 mm kanon. Enligt den israeliska marinchefen hade denna Komar-båt dock gått på grund och besköts kl. 00.26 (Läge G). Kl. 00.45 återvände sedan den israeliska styrkan till basen, dit de anlände vid sjutiden på morgonen, utan några förluster. Syrien hade förlorat tre robotbåtar, en torpedbåt och en minsvepare.⁸⁴

De följande tre dagarna koncentrerade sig den israeliska marinen på Egypten. Efter att Syrien hade fått denna kostsamma demonstration av israelernas marina styrka och av respekt för den israeliska flygstyrkans skicklighet, stannade de i hamn och undvek stridigheter.

Den 10 oktober var återigen Syrien måltavla för Israel. De följande dagarna attackerade den israeliska flottan, i samverkan med flyget oljeraffinaderier, förvaringstankar samt kustartilleri genom artilleribeskjutning. Syriska torpedbåtar gick till försvarsstrid men utan större framgång. Israelerna sänkte ytterligare torpedbåtar samt ett par handelsfartyg. Att

⁸³ Telem, TIS 1977, s.16-17, Dupuy, 1984, s.559

⁸⁴ Lindsjö, 1993, s.414-415

handelsfartyg sänktes berodde på den syriska taktiken, som hade utvecklats sedan deras första drabbning med roboten Gabriel. De syriska torpedbåtarna uppehöll sig bland handelsfartygen, gick ut på tillräckligt avstånd för att avfyra robotar eller andra vapen, för att sedan återigen gömma sig bakom handelsfartygen och således försöka undkomma Gabriels målsökare. Dock sänktes endast tre handelsfartyg i dessa stridigheter vilket Israel tycker påvisar robotens effektiva måldiskriminering. Israel fortsatte att provocera Syrien genom artilleribeskjutning av landmål, men inga större marina operationer genomfördes innan vapenvilan.⁸⁵

5.2.4 KONFLIKTEN MELLAN EGYPTEN OCH ISRAEL

5.2.4.1 *Två separata krig*

Israel och Egypten kan sägas utkämpa två olika krig och därför uppstod inte någon stor marin konfrontation länderna emellan.

Egyptens offensiva agerande bestod av den marina blockaden av Israel samt några räder mot israeliska kustinstallationer i samverkan med den egyptiska armén. De hade även ett defensivt agerande genom att inte låta sig provoceras till stridigheter, förutom då stora styrkor hotade viktiga hamnar och marina installationer. Detta av respekt för Israels torpedbåtar kombinerat med dess flyg. Den defensiva taktiken syftade till att undvika storskaliga drabbningar med flyget utom räckhåll för eget kustartilleri eller egna robotbestyckade fartyg i bakhåll.

Israel hade aldrig för avsikt att attackera blockadstyrkorna på grund av det stora avstånd från kusten det innebar. Dels för att de hade begränsad ytstridsstyrka samt att det var utanför flygets räckvidd. De hade heller inga fartyg baserade i Röda havet och blockadstyrkan i Medelhavet låg utom optimalt operativt räckhåll för deras torpedbåtar. Israelerna väntade sig ett kortvarigt krig och då skulle inte blockaden utgöra något allvarligt problem ändå. Därför fokuserade Israel på att möta den Egyptiska beskjutningen av kustinstallationer i Sinai samt söka upp deras torpedbåtar till sjöss och locka dem till drabbningar när tillfälle gavs. Israel lyckades bra med dessa drabbningar, men Egyptens defensiva taktik var frustrerande för dem, då de hoppades på större och mer betydelsefulla segrar inom denna ytstrid.⁸⁶

⁸⁵ Dupuy, 1984, s.559-561

⁸⁶ Ibid., s.561

5.2.4.2 Sjöslaget vid Damietta och Baltim

Den 6 oktober var striderna i full gång på Golanhöjderna i norr och Sinaihalvön i sydväst. Enligt underrättelser var en egyptisk styrka under förflyttning från Alexandria till Port Said för att förstärka förbanden där. Israel sände därför ut en stridsgrupp bestående av 6 robotbåtar för att avskära en eventuell sådan styrka längs den egyptiska kusten.⁸⁷

Kl. 18.46 befann sig förbandet utanför Damietta och fick kl. 21.10 den första indikationen på att fienden som befann sig cirka 25 nautiska mil väster om israelerna. Israelerna sökte strid och kl. 00.15 avfytrade de fyra egyptiska robotbåtarna av OSA-klass en salva om 12 robotar, på 48 000 meters avstånd. Även vid detta slag gjorde israelerna effektiva undanmanövrar samtidigt som de minskade avståndet till fienden. Kl. 00.25 hade egyptierna avfyrat fyra salvor om vardera tre robotar, dock utan träff och avståndet var nu 30 000 meter. De egyptiska fartygen girade till kontrakurs och israelerna följde efter dem. Kl. 00.50 var avståndet dem emellan endast 20 000 meter och Gabriel-robotarna avfyrades då en och en under tio minuter. Tre av de egyptiska robotbåtarna träffades, varav två av dem sjönk. Den tredje sattes på grund och förstördes då av två av de israeliska båtarnas artilleri. Den fjärde klarade sig utan att bli träffad och retirerade utanför stridsområdet.⁸⁸ Enligt den israeliska marinchefen förstördes tre egyptiska robotbåtar och den fjärde grundstötte nära Baltim.⁸⁹ Enligt Dupuy samarbetade den israeliska styrkan under detta sjöslag med helikoptrar. Han skriver vidare att två egyptiska båtar sänktes inom de första tio minuterna och ytterligare en tredje efter 25 minuter, under ett försök att undkomma västerut. Den fjärde båten undkom israelerna och tog sig till Alexandria. Efter denna strid fick egyptierna stor respekt för kombinationen av israeliska robotbåtar och helikoptrar.⁹⁰ Cirka kl. 01.30 återvände de israeliska båtarna till basen utan några förluster.⁹¹

⁸⁷ Lindsjö, 1993, s.415

⁸⁸ Ibid.

⁸⁹ Telem, TIS 1977, s.17

⁹⁰ Dupuy, 1984, s.563.

⁹¹ Lindsjö, 1993, s.415

5.2.5 DEN EGYPTISKA BLOCKADEN

Någon officiell blockadzon uttalade Egypten aldrig, även om så var fallet. Israel var blockerat. På grund av den arabiska krigszonens tillkännagivanden upphörde Israel med sin kommersiella trafik till och från Eilat och hamnarna i Medelhavet. Till stor del avstannade även den neutrala sjöfarten i området vilket Egypten tillkännagivit som farligt.

I Bab El Mandeb-sundet bordade Egyptiska jagare neutrala handelsfartyg vid behov.

I de trånga vattnen i Suez- och Aqabaviken ville inte Egypten riskera några stora fartyg, utan förvägrade Israel dessa områden genom minering istället.

Egypten hävdar att de reducerade den kommersiella trafiken till Israels hamnar i Medelhavet, med mer än 85% och till Eilat med 100%. Dessa siffror förnekas dock av Israel.⁹²

Israel var helt beroende av utrikeshandel och är därför sårbara för blockad i såväl Medelhavet som Röda Havet. Dock hade kriget varit så korta innan Yom Kippurkriget att det inte hade gjort någon skillnad.⁹³

5.2.6 KRIGETS UTGÅNG

Israels försvarsplanerare hade alltid utgått från att kriget skulle bli så korta att det inte var så viktigt med större förråd av materiel. Kort krig visade stämma med Sinai-kampanjen 1956 och sexdagarskriget 1967, men man hade börjat tvivla på det redan innan Yom Kippurkriget bröt ut. Man hade då insett att ett krig skulle kräva stora mängder krigsmaterial som var för dyr att hålla i lager och därför måste importeras. Man gjorde dock inga relevanta åtgärder efter denna insikt⁹⁴ och Kesseli skriver att det finns vissa tecken som tyder på att Israels konsumtion och lager av olja, i ett senare skede av kriget, var ett allvarligt problem.⁹⁵

Den israeliska flottan var den enda av grenarna i IDF som fullgjorde sin definierade uppgift. Framgångarna som marinen erhöll på ytan gav dem handlingsutrymme i kustnära vatten. Detta eliminerade i sin tur hotet från markstyrkans flank mot havet såväl som hotet mot civila mål på Israels territorium. Till följd av detta kunde armén och flygvapnet koncentrera sig på

⁹² Dupuy, 1984, s.562

⁹³ Van Creveld, 2002, s.113

⁹⁴ Lindsjö, 1993, s.411

⁹⁵ Kesseli, 2001, s.289

sina huvudsakliga insatser. Taktiken, de tekniska vapenapplikationerna och användandet av EW-utrustning visade vägen för utvecklingen av sjökrigföringen.⁹⁶

Enligt Kesseli vittnade även kriget 1973 om det effektiva samarbetet mellan marinen och flygvapnet, då helikoptrar lokaliserade fiendens fartyg och stridsflygplanen erbjöd skydd.⁹⁷

6. ANALYS

6.1 SEXDAGARSKRIGET

När Israelerna såg Egypten utveckla och modernisera sin flotta tog även nytänkande idéer fart hos dem. Detta rimmar väl med tankarna som Hughes och Werner hade, angående att man måste lära känna sin motståndare och dess vapensystem. Lika viktigt som det är att känna sina egna vapensystem måste man även analysera sin motståndare för att kunna nyttja sin egen styrka och dess medel på effektivaste sättet. Då Egyptens flotta utökades med robotbåtar bestyckade med sjömålsrobotar, fick det israelerna att se över sin egen flottstyrka och inse att även de hade behov av modernare fartyg och vapensystem. En analys av sin motståndares teknik ledde alltså till utveckling i Israel: såväl teknisk som taktisk.

Israel insåg även att deras dåvarande flotta, vilken var en småskalig kopia av en stormaktsflotta, inte var väl anpassad för deras behov eller doktrin, då den erbjöd för lite slagkraft. Dessa förändrade behov ledde även till teknikutveckling. De förändrade behoven, i kombination med små ekonomiska anslag, ledde till utvecklandet av ett snabbgående fartyg med offensiv kapacitet, liten besättning och bestyckat med olika vapentyper.

När kriget sedan bröt ut var varken robotbåtar eller sjömålsrobotar levererade. Israel stod då med en personal som hade tankar och idéer tillhörande den kommande moderniseringen av flottan och stämde alltså dåligt överens med dess fartyg, anpassade efter andra världskriget. Besättningarna hade utvecklade och sofistikerade tankar men endast ålderdomliga vapensystem. De genomförde (nära på desperata åtgärder) för att öka sin anfallskraft till sjöss. Exempel på en sådan åtgärd är då de gav landstigningsfartyg, som var under konstruktion på varv, improviserade roder för att kunna sjösättas och tas i bruk.

⁹⁶ Kesseli, 2001, s.290

⁹⁷ Ibid.

Det finns även ett exempel på att det kan vara tekniken som bestämmer taktiken. Då varken fartyg eller robotar var levererade vid krigets utbrott, fick de kompensera för sin underlägsenhet med ändringar av operationsplanen istället. De bestämde sig alltså då för att arbeta utifrån två perimetrar. Snabba och lättbeväpnade patrull- och torpedbåtar skyddade kustnära områden medan jagare och ubåtsjaktfartyg opererade längre ut till sjöss.

Taktiken som utvecklades utifrån underlägsen teknik och numerär, bestod av vilseledning och överraskning. I sitt vilseledningsförsök ville de lura Egypten att tro att deras intentioner var att attackera Sharm El Sheik, vid Röda havskusten. Denna vilseledningsoperation måste ju medges varit effektiv då 30 % av Egyptens flotta befann sig i Röda Havet vid krigsutbrottet. Således lyckades de splittra den egyptiska styrkan till två fronter, vilket gynnade Israel.

Egypten inledde kriget med att upprätta en sjöblockad i Tiransundet. Då Israel var beroende av utrikes handel, främst olja, var sjökommunikationen viktig för dem. En blockad av deras handelsvägar skulle således kunna vara ödesdiger i ett längre krig. Israel antog dock att kriget skulle bli kortvarigt och oroades inte av blockaden. I detta krig stämde deras antagande, annars kunde nog blockaden skapat mer problem för israelerna.

Israel utförde även ett par offensiva operationer under kriget. De utförde operationer med marinkommandot mot egyptiska hamnar, samt patrullerade med fartyg utanför och försökte blockera dem. Även om inga skador på egyptiska fartyg kan bekräftas, var agerandet nog effektivt, då egyptiska fartyg drog sig tillbaka till Alexandria, där de inte utgjorde något hot mot den Israeliska kusten. Detta följer Hughes tankar om att man skall sträva efter att knäcka motståndarens vilja att strida. Israel agerade endast då de egyptiska robotbåtarna utgjorde ett hot i Port Said och lät dem sedan vara, när de väl gick till reträtt.

Sjöstriderna spelade inte så stor roll i kriget och det fanns egentligen endast en händelse som var betydande. Vid denna händelse försökte tre ubåtar attackera Israel i närheten av Haifa och Ashdod, men blev upptäckta, skadade och bortdrivna av israeliska fartyg.

Egypten var relativt passiva under kriget, mycket på grund av att de saknade flygunderstöd. Även detta stämmer med Hughes tankar om att samarbete mellan ytstridsfartyg och flyg är viktigt för att strida effektivt.

Inga uppgifter pekar på att någon part sänkte fartyg men om man jämför möjligheter, handlingar och resultat var israelerna mest effektiva. Med tanke på dess tekniska och numerära underlägsenhet som tidigare beskrivits, lyckades deras taktikanpassning bra.

6.2 YOM KIPPURKRIGET

Sexdagarskriget 1967 ledde till att Israel fick 660 km längre kuststräcka att skydda, vilket innebar ett utökad hot då det erbjöd landets motståndare bättre möjlighet till kommandoräder, informationsinhämtning etc. Detta är exempel på ändrade förutsättningar som krävde en utveckling av taktiken. Nu krävdes istället ett djupare försvar och en mer offensiv strategi för att söka upp fientliga robotbåtar i sina hemma vatten. Dessa ändrade förutsättningar ledde till ändrade behov, vilka sedan ledde till en teknikutveckling bestående av robotbåtarna utrustade med moderna sjömålsrobotar och EW-system. Denna teknikutveckling ledde då till en taktikutveckling som gav dem möjlighet att ta och behålla initiativet till sjöss. Detta vittnar definitivt om vilket samspel som råder mellan teknik och taktik, enligt Hughes, vilka samspelar så mycket att de inte kan separeras.

Trestegstaktiken som Israel utvecklade grundades på Gabriel-robotens underlägsna räckvidd gentemot STYX-roboten. Detta innebar att Israelerna var tvungna att passera en "lucka" på 20-30 km innan de själva kunde avfyra sina robotar. Denna avståndsminskning genomfördes effektivt med hjälp av undanmanövrar för fiendens robotar, antiroboteld samt telekrigföring. Tekniken styr taktiken. Nya förutsättningar i form av ny teknik leder här till taktikutveckling och därigenom taktikanpassning, vilket Israels effektivitet och framgång bygger på.

Israel lade ner många år på utvecklingen av denna trestegstaktik. Ett problem de dock hade var att utveckla telestyrning och anpassa den till vapensystemtaktiken de hade utvecklat. Här ser vi även ett exempel på att det kan vara taktiken som föder tekniken, som Hughes och Werner hävdar. Den tekniska utvecklingen ledde till taktikutveckling, vilket i sin tur ledde till ytterligare teknikutveckling. Jag kan utläsa ett konstant fortlöpande samspel mellan faktorerna teknik och taktik.

Det framgår även att israelerna hade tränat och prövat sin taktik under flera år. Besättningarna kunde sina vapensystem och fartygens egenskaper och hade även utvecklat ett bra samarbete med flygvapnet. De hade tränat i miljöer liknande deras möjliga krigsskådeplats och därmed förberett sig bra inför kriget. Dock hade de aldrig testats i strid innan kriget bröt ut, men de var väl förberedda.

Även detta krig inleddes med en blockad. En officiell blockadzon uttalades aldrig av Egypten även om så var fallet. Egypten hade uppenbarligen analyserat sin fiende väl och sett deras svaga punkt, Israels utrikeshandel och dess sjökommunikationer. Israelerna hade inför detta krig insett vikten av att upprätthålla import av krigsmateriel, då kriget kunde antas vara längre

än övriga krig. Trots detta gjorde man inga åtgärder mot blockaden och fick vissa problem, speciellt med tillgång på olja, under krigets slutskede.

Israel hade ingen större styrka i Röda havet för att förhindra blockaden och Egyptens blockadstyrka i Medelhavet låg för långt ut till sjöss. Det var för lång operationsradie för deras robotbåtar samt att det låg utanför flygets räckvidd och det var därför alltför riskfyllt utan understöd av flyget. Israel hade ett väl utvecklat samarbete med flyget under kriget, vilket stämmer med Hughes tankar angående samspel mellan dessa bägge vapengrenar.

Israeliska marinens uppgift var att försvara kustgränsen, vilket även detta stämmer med Hughes tankar om att en liten kuststat försvarar sitt kustnära vatten som sitt stora intresseområde. Denna flank mot sjön skulle ju annars hota såväl befolkningen, markmål samt störa och hindra de israeliska styrkorna i deras operationer. Detta skulle fullföljas med offensiv taktik; att konfrontera fiendens fartyg direkt om de hotade israeliska mål. Vilket de gjorde.

Deras trestegstaktik visade sig vara mycket effektiv både gentemot Syriens och Egyptens styrkor. Deras andra steg, som jag tidigare redogjort för, var väldigt effektivt. Israelerna lyckades undvika många robotar och minska avståndet till eget skjutavstånd. Med tanke på styrkeförhållandena i kriget och de förluster av ytstridsfartyg som de tre länderna led måste israelernas taktikanpassning ses som mycket effektiv.

Deras taktik stämde ju väl överens med Hughes taktiska regel; att först slå ut fiendens eldkraft, för att sedan följa upp det med en sänkning av fartyget i fråga. Det var ju precis så Israelerna agerade. Först försattes fiendens fartyg ut stridbart skick med hjälp av robotar eller fartygsartilleri. Övriga styrkan fortsatte sedan fullföljandet av uppgiften medan en robotbåt lämnades kvar för att i lugn och ro sänka fiendens fartyg med eget artilleri.

Enligt Hughes tankar kommer en kuststat inte att sträva efter att slå hela fiendens flotta, utan snarare knäcka deras vilja till att strida. Detta tycker jag Israels agerande stämmer in på, då de väljer sina tillfällen att attackera fientliga fartyg och tillfogar vissa fartyg skada, men på så sätt försöker sätta hela flottan i obalans.

Det är egentligen svårt att utse en segrare av Egyptens och Israels flottor, då båda stred på så olika sätt. Egyptens offensiva agerande bestod av blockaden och några räder. De hade ett defensivt agerande på grund av deras respekt för israeliska robotbåtar i kombination med dess

flyg. Israel försökte inte på något sätt stoppa blockaden utan den får ur Egyptens synpunkt ses som effektiv, då de enligt uppgifter reducerade den kommersiella handelstrafiken till hamnar i Medelhavet till 85% och till Eilat med 100%. Samtidigt vann Israelerna fler sjöstrider, vilket förlusten av fartyg vittnar om, tack vare deras effektiva taktik, teknik och användande av telekrigföring. Marinens framgångar gav dem handlingsutrymme i kustnära vatten vilket tog bort hotet mot såväl marktrupperna som civila mål. Armén och flygvapnet kunde således ägna sig åt sina uppgifter. Kriget är även ett exempel på effektivt samarbete mellan marinen och flyget, då helikoptrar lokaliserade fiendens fartyg och stridsflygplanen erbjöd flottans fartyg gott skydd.

6.3 FÖRÄNDRADES ISRAELERNAS AGERANDE?

I båda krigen råder ett samspel mellan tekniken och taktiken. Analysen av tekniken, såväl motståndarens som den egna, leder till taktikutveckling.

I sexdagarskriget leder analysen av motståndarens teknik till egen teknikutveckling, i form av utvecklingen av nya robotbåtar samt sjömålsrobotar. Då dessa inte levererats innan krigsutbrottet, leder analysen av den egna då befintliga tekniken till taktikutveckling och därigenom taktikanpassning. Då man inte har tillräckligt stor anfallskraft kompenseras den med vilseledning och överraskning. Taktikanpassning har således skett, en taktikanpassning de lyckades bra med.

Under Yom Kippurkriget hade robotbåtarna och sjömålsrobotarna levererats. I analysen av motståndaren led israelernas då av en teknisk underlägsenhet, nämligen Gabriel-robotens betydligt kortare räckvidd. Denna tekniska underlägsenhet ledde då till taktikutveckling, då israelernas trestegtaktik togs fram. Kärnan i denna taktik var steget då man gjorde avståndsminskningen till eget skjutavstånd, vilket möjliggjordes då de hade så god kännedom om vapensystemens, EW-systemens samt fartygens förmågor. Israelerna var alltså effektiva i kriget på grund av deras effektiva taktikanpassning, vilken grundade sig i att man hade en god teknisk kännedom.

I sexdagarskriget var man väl medveten om sina begränsningar och utförde istället en vilseledningsoperation, ett par offensiva operationer med marinkommando samt patrullering utanför motståndarens hamnar. De riktade helt enkelt in sig på ”mindre” operationer för att knäcka motståndarens vilja att strida. Detta resonemang tycker jag mig även se under Yom

Kippurkriget då de attackerade Egyptens offensiva fartyg för att försöka sätta hela deras flotta ur balans. I båda krigen utförde de alltså ett antal offensiva operationer för att påverka motståndarens vilja.

Enligt mig agerade de utifrån taktikanpassning under bägge krig. Dock gjorde den moderna tekniken under Yom Kippurkriget (de snabba robotbåtarna, de effektiva EW-systemen, deras goda samverkan med flygvapnet och de effektiva sjömålsrobotarna) att israelerna kunde vara mer offensiva samt ta och behålla initiativet till sjöss, med en effektiv taktik.

Taktikanpassningen under sexdagarskriget ledde till satsning på vilseledning, då de hade så undermålig utrustning. Då var israelerna under omställning mot en modernare flotta, därav deras taktikanpassning på grund av gamla fartyg och vapensystem.

Under Yom Kippurkriget var de bättre förberedda. Nu var robotbåtar och sjömålsrobotar levererade, taktiken hade tränats, och besättningarna kände till sina system. Deras tekniska status stämde således med den utvecklade taktiken samt att besättningarna var trimmade på sin uppgift. De var redo för strid.

6.4 SLUTSATSER

Under båda krigen skedde en god analys av motståndarens teknik såväl som egen teknik. Dessa analyser ledde till taktikutveckling för israelerna och således taktikanpassning. I båda krigen satsade de även på operationer riktade för att knäcka sin motståndares vilja att strida, istället för att försöka slå dess hela flotta.

Under sexdagarskriget var israelerna under omställning mot en modernare flotta. De hade nya tankar och idéer men utrustade med gamla fartyg och ålderdomliga vapensystem. De insåg dock sina tekniska begränsningar och anpassade sin taktik därefter. Deras taktik bestod främst av vilseledning men även några offensiva operationer längs med Egyptens kust. De kunde dock inte alls agera så offensivt som under Yom Kippurkriget.

Under Yom Kippurkriget skedde en god analys av motståndarens och egen teknik. Israelerna hade en god kännedom om vapensystemens, EW-systemens och fartygens egenskaper, som ledde till en effektiv taktikutveckling.

Kärnan i denna taktik var steget då man gjorde avståndsminskningen till eget skjutavstånd, då man sedan sätter motståndaren ur stridbart skick, för att sedan, utan stress, sänka fartyget. Deras taktiska nyttjande av fartyget och dess olika system, samverkan med flygvapnet, bra träning och besättningarnas kännedom av sina system ledde till en effektiv taktikanpassning. De var väl förberedda för strid då detta krig bröt ut, jämför med sexdagarskriget. Deras tekniska förutsättningar gav dem även möjlighet till en offensivare och effektivare taktik än under sexdagarskriget.

Det var således olika tekniska förutsättningar under krigen som ledde till olika taktikanpassningar.

7. KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING

7.1 LITTERATUR

Dupuy, Trevor N., *Elusive victory The Arab-Israeli Wars 1948-1973* (Fairfax: Hero books, 1984)

Ejvegård, Rolf (2003), *Vetenskaplig metod*, (Lund: Studentlitteratur, 2003)

Esaiasson, Peter; Gilljam; Mikael, Oscarsson; Henrik; Wängnerud, Lena, *Metodpraktikan – konsten att studera samhälle, individ och marknad*, (Stockholm: Norstedts juridik, 2002)

Hallenberg, Jan; Ring, Stefan; Rydén, Birgitta; Åselius, Gunnar (Red.), *Om konsten att tänka, granska och skriva på ett vetenskapligt sätt – en introduktion i metodlära* (Stockholm: FHS, 2008-09-04)

Hughes, Wayne P., *Fleet tactics and coastal combat* (Annapolis: U.S. Naval Institute, 2000)

Jane s weapon systems. 1987-88. (London: Janes Yearbooks, 1987)

Kesseli, Pasi, *In Pursuit of Mobility. The Birth and Development of Israeli Operational Art. From Theory to Practice* (Helsinki: National Defence College of Finland, 2001)

Lindsjö, Ronny, *Marinhistoria* (Värnamo: Chefen för marinen, 1993)

Thurén, Torsten, *Vetenskapsteori för nybörjare*, (Stockholm: Liber AB, 2006)

Van Creveld, Martin, *The sword and the olive: a critical history of the Israeli defence force* (New York: Public Affairs, 2002)

Werner, Christopher, *Den blå boken* (Stockholm: Försvarshögskolan, 2002)

7.2 ARTIKLAR

“Gabriel/skorpioen/tien shi”, *Jane’s Naval Weapon Systems* (nr 15, augusti 1996)

“SS-N-2 STYX”, *Jane’s Naval Weapon Systems* (nr 15, mars 1996)

Telem, Benyamin (140 årgången 1977), Sjöoperativa lärdomar av Yom-Kippur-kriget, *Tidskrift i sjöväsendet*, s. 11-21.

Zikri, Fouad Abu (140 årgången 1977), Sjöstriderna under oktoberkriget 1973 -sett ur egyptisk synvinkel, *Tidskrift i sjöväsendet*, s. 22-28.

7.3 INTERNET

<http://www.ne.se/school/artikel/306762> 081209 Kl 12.20 (Sökord: "Sjökrigföring")

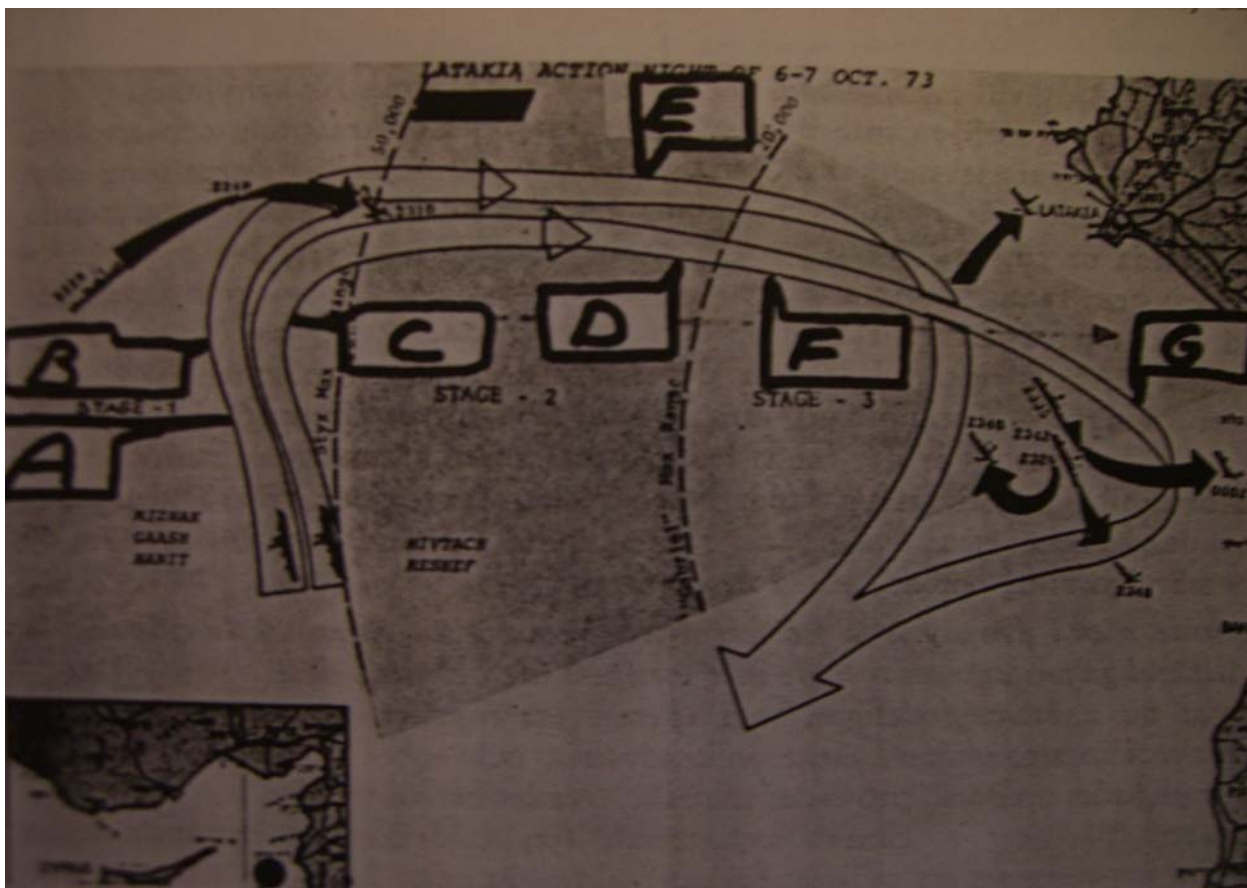
<http://www.ne.se/artikel/275168> 081209 Kl. 12.00 (Sökord: "Yom Kippurkriget")

Bilaga 1 - Geografi ¹

¹ Dupuy, Trevor N., *Elusive victory: the Arab-Israeli wars, 1947-1974*, (Fairfax, Va: Hero books, 1984) s. 560

Bilaga 2 - Sjöslaget vid Latakia¹

¹ Telem, Benyamin, "Sjöoperativa lärdomar av Yom-Kippur-kriget", Artikel i "Tidsskrift i sjöväsendet" (140 årgången 1977), s. 17